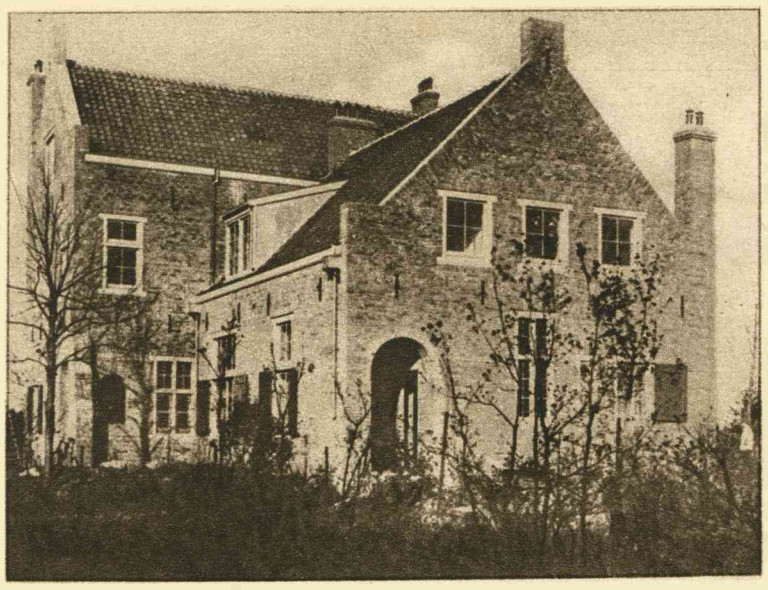
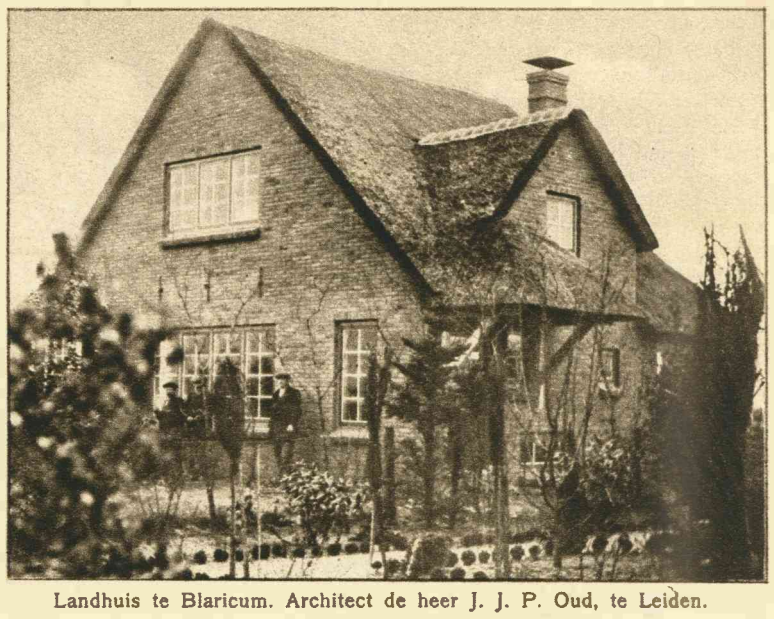

Dubbel Landhuis te Laren. Architect de heer A. J. Kropholler, te Scheveningen.

Landhuis te Blaricum. Architect de heer J. J. P. Oud, te Leiden.

Iets over Bouwkunst

De aandachtige wandelaar, (en, als het een beetje wil zelfs ook de niet aandachtige) zal bij het bekijken der duizenden menschenwoningen, waarmee jaarlijks de aarde verfraaid en vergroot wordt, wel hebben opgemerkt dat alles waar de nijvere bouwer ons mee verblijdt, nu maar niet even mooi is. Ja, ook niet even leelijk. Maar in elk geval kan ik met de hand op mijn hart verklaren dat er meer leelijks dan moois uit de handen van die bouwers komt.

U zult zeggen, dat dit zoo ongeveer met alle andere zaken als bouwgewrochten al evenzeer het geval is, en ik geef dat graag toe, maar . . . het is . . . het is toch nog wat anders. De leelijkheid van huizen dringt zich meer aan ons op dan die van wàt anders ook; je mòet het zien of je wilt of niet. Een leelijk pak, een leelijken hoed, een paar leelijke schoenen, . . . we laten er den winkelier mee zitten; een leelijk muziekstuk laten we voor stoelen en banken uitvoeren; een leelijk boek laten we op den zolder bij den uitgever verschimmelen; maar een leelijk huis . . . daar ben je mee opgeknapt tot het einde der dagen; dat benauwt je dag- in dag-uit als een obsessie . . .

En m'n hemel, ze kùnnen er wat mee. Een wandeling door een villa-park, iets wat je dan toch voor je plezier en niet voor je narigheid onderneemt, — ai, lijkt het soms niet een tocht op den rug van een nachtmerrie ondernomen, zoozeer kwellend voor onzen schoonheidszin, zoozeer geschikt om onze zenuwen van top tot teen in de war te smijten . . .

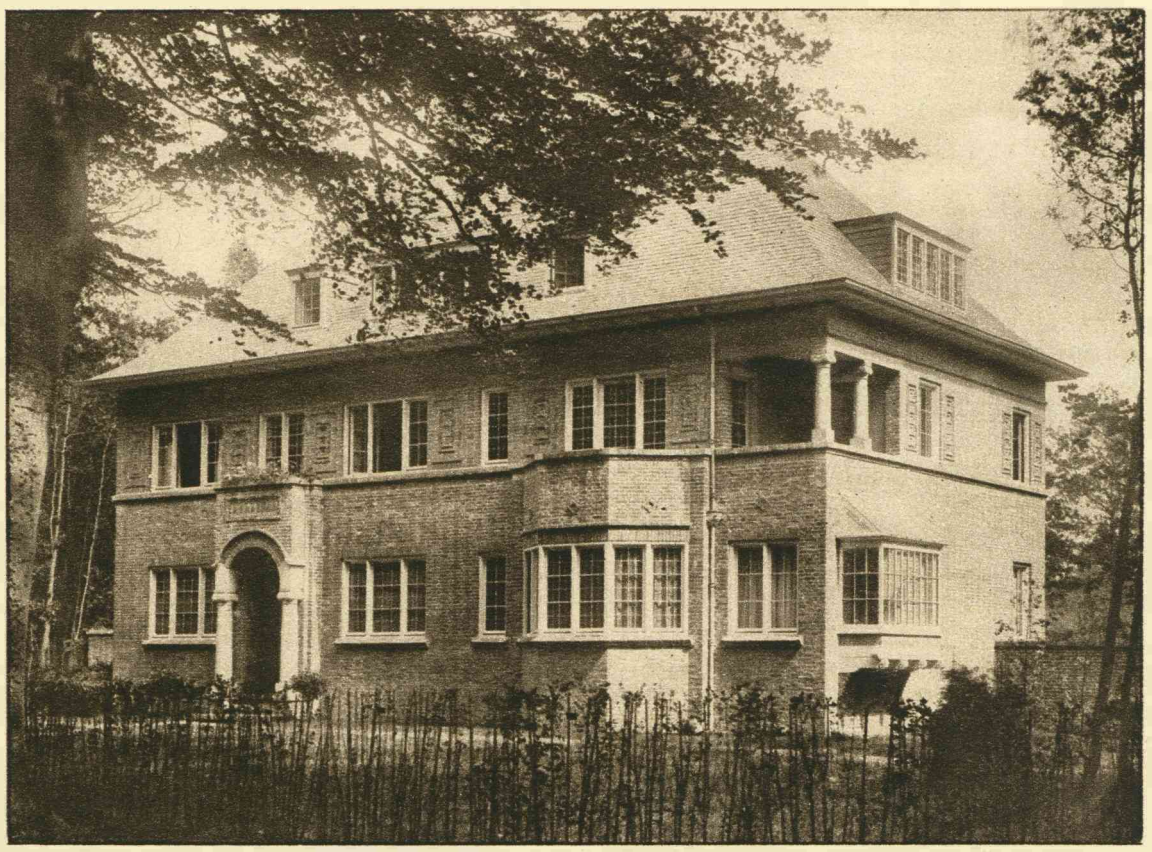
En als we ons nu eens rechtuit afvragen, hoe die bouwerij veelal zoo foei-leelijk uitvalt, dan komen we tot de conclusie, dat die menschen het tè mooi willen maken en het daarom te leelijk maken. Tè leelijk, want, nu ja, een beetje leelijk, een enkel leelijk ding ertusschen door zou nog zoo bar erg niet wezen, al was het alleen maar om den wandelaars eens te toonen, hoe het niet moet zijn, om hun eens het verschil te laten zien tusschen wat goed en wat slecht gebouwd is. (Even tusschen twee haakjes: Ik heb een barbier gehad, die zelf nooit goed geschoren was, en toen ik hem eens vroeg waarom hij er zoo onverzorgd bijliep, en niet liever zelf het voorbeeld gaf door zich dagelijks keurig te scheren, zei hij: „Mijnheer, ik doe dat expres om den menschen eens te laten zien, hoe leelijk het staat als je niet fatsoenlijk geschoren bent.").

Maar, eilacy, het staat ook niet mooi voor een schrijver, dat hij zijn lezers, zij het dan ook met de beste bedoelingen, met bijkomstigheden van de hoofdzaak afleidt. Ter zake dus.

De meeste huizen zijn dus leelijk omdat de menschen ze te mooi hebben willen maken. Omdat ze overal waar de luim van het oogenblik, en de keuze der als Confectie-massen-artikel voorradige onderdeelen hen ertoe brengt, aan het z.g. „versieren" gaan. Bleven ze nu maar bedaard en verstandig eerst de doelmatigheid betrachten, — de doelmatigheid, die bij een huis vrijwel hoofdzaak is, — dan zouden ze, mits ze geen al te groote stoffels zijn, dàardoor reeds, en met pàssende, sobere versiering, zoo men wil, iets moois voor den draad kunnen brengen.

Die eischen der doelmatigheid zijn natuurlijk vele; geweet dat zelf niet minder goed dan ik; echter komt hier dadelijk de eveneens zeer voorname eisch, dat de grond-doelmatigheid — ik zou zeggen: de bestaansgrond van het huis — in den bouw tot uitdrukking komt, m.a.w. een huis moet een huis zijn; d.w.z. een van muren opgetrokken wijkplaats tegen kou en slecht weer en hitte, overdekt dus met een dak. Welnu, deze twee voornaamste onderdeelen van het huis, — de muur en het dak — dienen goed tot hun recht te komen. Men moet b.v. den muur niet door groote vensters als het ware half-doorzichtig maken of er door opgelegde malle versierstukjes en uitsteeksels het aanzien van hechtheid en fut aan ontnemen. Wat het dak aangaat, men breke dat niet op allerlei willekeurige wijzen in stukjes en brokjes, noch ontsiere het met krinkelkronkels of tierelantijntjes, het dak moet den toeschouwer aandoen als de groote, veilige overhuiving van de menschenwoning.

Men denke nu niet, een, twee, drie, vier muren, rits, — en roef, een dak erop, zonder kraak of smaak, als het maar een indruk van eenvoud en degelijkheid geeft; welneen, er is, bij het in-het-oog-houden van die genoemde grondbegrippen, nog heel wat verscheidenheid, genoeglijkheid, levendigheid aan de huizen te brengen; in dat kader van de soberheid kan de persoonlijkheid van den architect zich zeer wel uitspreken. Kijk u maar eens naar de bij dit artikel door ons gereproduceerde landhuizen, — landhuizen, geen stadshuizen kiekten wij erbij, omdat nu ja het seizoen ons onwillekeurig in die richting wendt, en het landhuis, zoo mogelijk, nog meer als model van bouw dienen kan, b.v. doordat het aan alle kanten vrijstaat en de oplossing van de vier wandvlakken nog moeilijker is dan bij het ingebouwde stadshuis, en dan ook nog wijl het landhuis een andere eigenschap extra bezitten moet; het moet aan het karakter van het omringende landschap aansluiten.

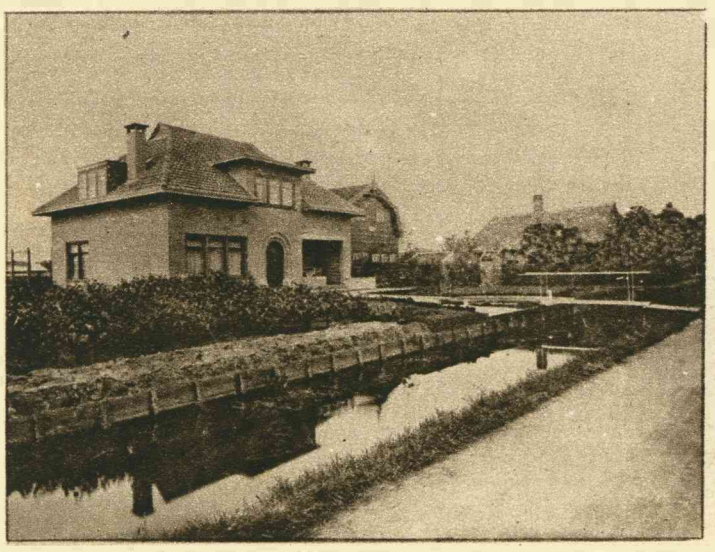
Landhuis te Wassenaar. Architect de heer Co Brandes, aldaar.

Deze aansluiting nu met het landschap wordt op verscheidene manieren, met de meest verschillende hulpmiddelen bereikt. Een huis op de duinen of op golvend heideterrein moet niet dezelfde strengheid van lijnen hebben, welke voor een huis in het polderland juist weer wel goed zal staan. (Vergelijk hierbij eens de twee villa's van Oud). Ook zal b.v. voor het eerstgenoemde een minder stug aandoend rieten dak zeer passend zijn, ook wat de overeenstemming van kleur tusschen zulk een dak en de heide betreft, terwijl daarentegen voor een huis in het strengere polderlandschap het pannendak, fleuriger van kleur en strakker van vorm als het is, meer geëigend wezen zal.

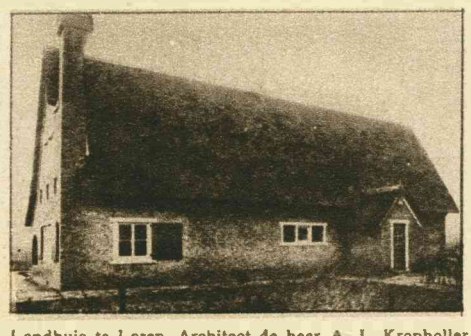
Een huis op een glooiend terrein zal b.v. door de kracht van zijn onderbouw den indruk moeten geven, dat het daar stevig op zoo'n helling bevestigd staat, en zoo het sentiment van veiligheid en rust bij den beschouwer wekken.

Zoo zullen ook op de zonzijde gelegen gevels grootere vensters en ruimer deuropeningen mogen hebben dan aan de zijde, die op somberder en winderiger streek gelegen is. Die zijde dient in elk opzicht meer als geslóten aan te doen.

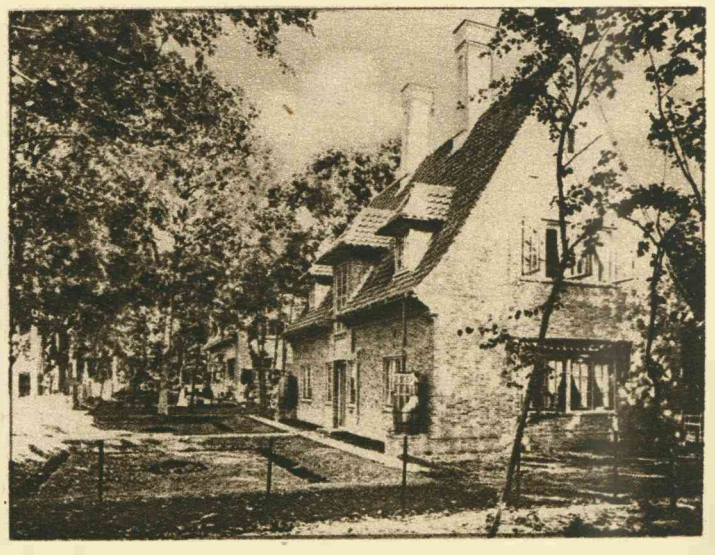
Naar het voorschrift der moderne architectuur zijn de villa's, waarvan wij hierbij reproducties aan onze lezers aanbieden, alle opgetrokken in baksteen. En dit voorschrift berust logisch op het feit, dat de baksteen een

Landhuis te Aalsmeer. Architect de heer J. J. P. Oud, te Leiden.

Landhuis te Laren. Architect de heer A. J. Kropholler, te Scheveningen.

Landhuis te Wassenaar. Architect de heer F. H. Eschauzier, Den Haag.